

Webinar fredag 5.mars 2021 med gjester fra Kristiansand kommune og SSHF

Helse og sosialavdelingen

Ansvarlige: seniorrådgiver Lasse Svenstrup Andersen og seniorrådgiver Bjørn Vidar Gundersen

Gjester: kommuneoverlege Styrk Fjærtøft Vik, jurist Lars Petter Aasheim fra Kristiansand og Kristin M. Welander og Anne Taraldsen Heldal, Sørlandet sykehus, ARA

Statsforvalteren i Agder

11.03.2021

Programmet

Intro: Kort om smittevernloven kl.
12:30 (5 min.)

Tema 1:

Vedtak om tvangstiltak for
enkeltmennesker etter
smittevernloven. Kl. 12:35-13:10

Tema 2:

Forskrifter som gjelder «alle» eller
vedtak om stenging av virksomheter.
Kl. 13:20-14:00

LEGALITETSPRINSIPPET: INNGREP I BORGERNES RETTIGHETER KREVER HJEMMEL I LOV:

Grunnloven

- **Grunnloven har høyest rang**
- **Menneskerettighetene er inkorporert i Grunnloven**

Formell lov

- Lover (formelle lover vedtatt av Stortinget)
- Smittevernloven

Forskrift

- Forskrifter regulerer rettigheter eller plikter til et ubestemt antall eller en ubestemt krets av personer.
- Fastsatt med hjemmel i lov
- Covid-19-forskriften
- Lokale forskrifter om smittevern

Rundskriv I-7/2020 (Helse- og omsorgsdepartementet)

Rundskrivet om kommunale smitteverntiltak er oppdatert 19. februar 2021 og justert i tråd med endringer i covid-19-forskriften.

Rundskrivets formål er å gi kommunene veiledning om lokale smitteverntiltak som kan være nødvendig ved lokale utbrudd.

[Lenke til rundskriv-i-72020-om-kommunale-smitteverntiltak](#)

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1994-08-05-55>

Lov om vern mot smittsomme sykdommer
[smittevernloven]

Formålet (§ 1):

- Verne befolkningen (forbygge og motvirke)
- Sikre samordning av tiltak
- Ivareta rettssikkerheten til den enkelte

Grunnleggende krav til smitteverntiltak § 1-5

1. **Utgangspunktet:** tiltakene skal baseres på frivillighet, og at tvangsbruk skal skje i så liten grad som mulig.

2. **Løpende justering** av tiltakene:

etter hvert som situasjonen utvikler seg må man sikre at de grunnleggende kravene er oppfylt.

3. **Faglig vurdering:**

- smittemåte
- forebygging
- som et minimum må tiltaket være relevant for den aktuelle smittsomme sykdommen.

Skal ikke tolkes for strengt, kreves for eksempel ikke sikre bevis/funn

Hva er en «helhetsvurdering»:

4. Tjenlig etter en helhetsvurdering:

Kravet innebærer at tiltaket ikke skal medføre unødvendig ulempe eller skade for den eller de tiltaket retter seg mot.

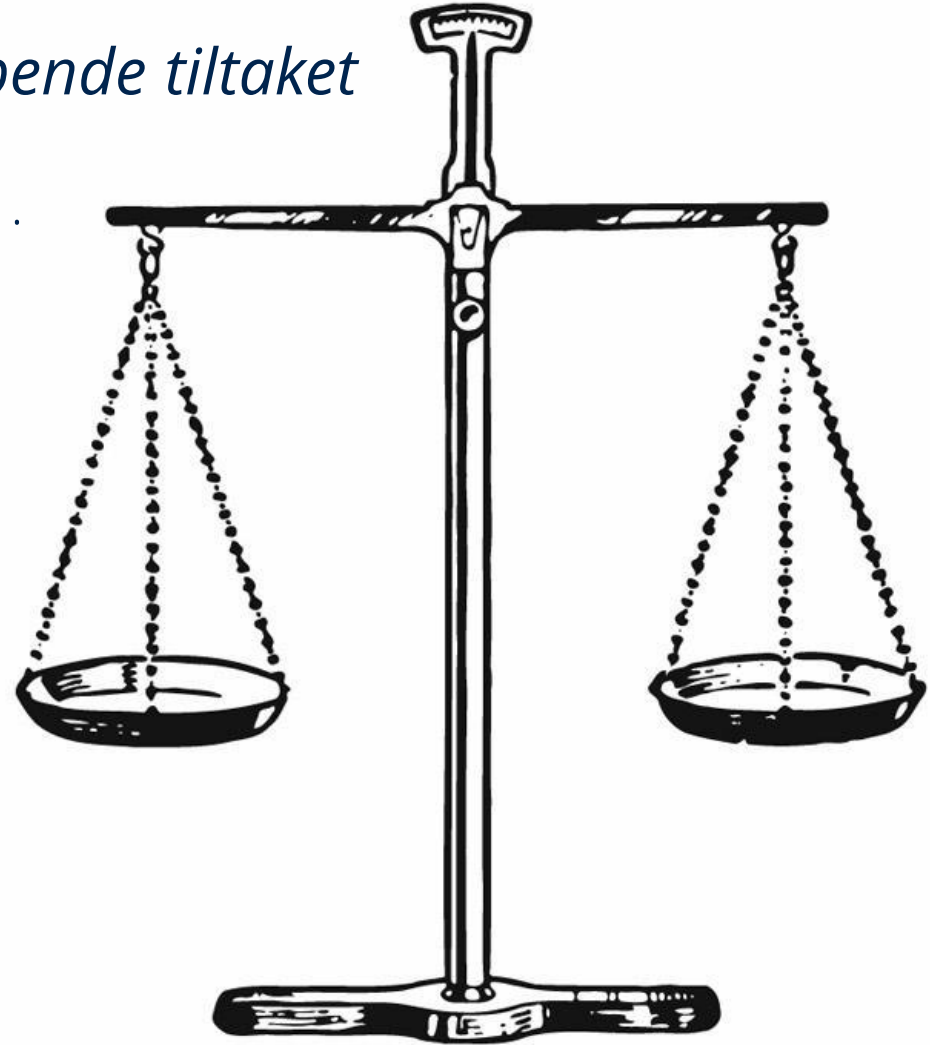
Nytten må altså veies opp mot belastningen tiltaket medfører.

Prinsippet i loven om det minst inngripende tiltaket

Det følger av forarbeidene at ved valg av smitteverntiltak skal **det tiltaket som er minst inngripende, men samtidig er tilstrekkelig effektivt, fortrinnsvis velges.**

Over til dagens hovedtema 1:

Vedtak om tvangstiltak for enkeltmennesker etter smittevernloven.

Definisjon av enkeltvedtak

Et enkeltvedtak er «*et vedtak som gjelder rettigheter eller plikter til en eller flere bestemte personer*».

Vi skal kort gå gjennom:

§ 5-2. Tvungen legeundersøkelse –
innleggelse til undersøkelse og kortvarig
isolering

§ 5-3. Tvungen isolering i sykehus

Etter § 5-5 skal kommunelegen utarbeide
begjæring om tvangstiltak.

Vedtak fattes av smittevernemnda som
i praksis er

Fylkesnemnda i Oslo og Akershus

§ 5-8 Hastevedtak

§ 5-2. Tvungen legeundersøkelse – innleggelse til undersøkelse og kortvarig isolering

Når det er nødvendig for å forebygge en allmennfarlig smittsom sykdom eller motvirke at den blir overført, skal legen eller eventuelt kommunelegen be en smittet person om å [la seg undersøke av lege](#).

Dersom en smittet person motsetter seg undersøkelse etter første ledd, kan det gjøres vedtak om at vedkommende skal [legges inn på sykehus til legeundersøkelse og eventuelt til kortvarig isolering](#). Slik tvungen legeundersøkelse eller kortvarig isolering kan bare gjennomføres for å klarlegge om det foreligger en allmennfarlig smittsom sykdom, og dette er nødvendig for å motvirke overføring av en slik sykdom til andre og såfremt undersøkelsen kan skje uten fare. [Tvungen isolering kan vedtas for opptil sju dager](#).

Vilkår

1. Lege eller kommunelege (smittevernlege) skal ha anmodet en mistenkt smittet om å la seg undersøke
 2. Frivillighet er forsøkt, men har ikke ført frem, eller frivillige tiltak anses som nytteløse
- Vedkommende må ha kliniske symptomer eller tegn på allmennfarlig smittsom sykdom eller legen må ha sikker kunnskap om at vedkommende har vært utsatt for smitte
 - Undersøkelse (diagnostikk) og eventuell isolering er nødvendig for å motvirke overføring til andre
 - Undersøkelse kan skje uten fare

Tidsskriftet legeforeningen 2014: Tore Wælggaard Steen, Trude Margrete Arnesen

§ 5-2

- Undersøkelsen kan gjøres «poliklinisk eller på et annet egnet sted»
- Varsel til pasienten og uttalerett (hvis mulig)
- Vedtak skal gjøres av smittevernnemnda, dvs. Fylkesnemnda i Oslo og Akershus

§ 5-3.

Tvungen isolering i sykehus

*Når det er nødvendig for å forebygge en allmennfarlig smittsom sykdom eller motvirke at den blir overført, skal legen, eventuelt kommunelegen **be en smittet person om å la seg isolere.***

*Dersom en smittet person motsetter seg isolering etter første ledd og andre tiltak som kan forebygge eller motvirke overføring av sykdommen har vært forsøkt eller det er overveiende sannsynlig at slike tiltak ikke vil føre frem, **kan det gjøres vedtak om at vedkommende skal legges inn på sykehus til isolering.** Slik tvungen isolering kan bare gjennomføres når dette etter en helhetsvurdering er den klart mest forsvarlige løsningen i forhold til faren for smitteoverføring og den belastningen som tvangsinnngrepet må antas å medføre, og det er overveiende sannsynlig at andre ellers vil bli smittet.*

Vilkår § 5-3

1. Den smittede er blitt anmodet om å la seg isolere, men frivillighet har ikke ført frem, jf. ovenstående
 2. Smittefaren må være brakt på det rene, dvs. allmennfarlig smittsom sykdom må være påvist
 3. Det er overveiende sannsynlig at andre vil bli smittet dersom isolering ikke iverksettes
- Etter en helhetsvurdering er tvangsisolering den klart mest forsvarlige løsningen ut fra faren for smitteoverføring og den belastningen som tvangsinngrepet kan medføre

Tidsskriftet legeforeningen 2014: Tore Wælgård Steen, Trude Margrete Arnesen

Medikamentell behandling

I forbindelse med forlenget tvangsisolering kan det også vedtas tvungen medikamentell behandling.

Vilkårene er:

- Behandlingen kan redusere isoleringstiden vesentlig og gjøre vedkommende smittefri
- Behandlingen må være uten fare eller større ubehag

Tidsskriftet legeföreningen 2014: Tore Wælgaard Steen, Trude Margrete Arnesen

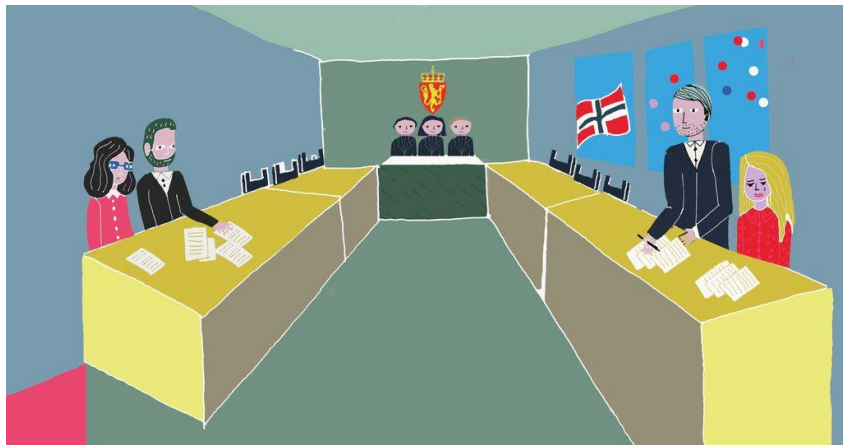
Gjennomføringen av isolasjon, se § 5-3:

«Innleggelse til tvungen undersøkelse og kortvarig isolering etter § 5-2 eller isolering etter § 5-3 skal skje i en egnet [sykehusavdeling eller sengepost](#). Avdelingen eller sengeposten skal være spesielt lagt til rette for å motta smittede slik at de kan få det medisinske og pleiemessige behandlingstilbud som vil føre til så kortvarig isolering som mulig.»

Vedtak

Husk: smittevernnemnda er
Fylkesnemnda for Oslo og Akershus

Kommunelegen utarbeider vedtak og
sender til smittevernnemnda

Hastevedtak § 5-8:

«**Kommunelegen og vakthavende
infeksjonsmedisinske overlege** ved
sykehus i helseregionen kan sammen
treffe hastevedtak etter § 5-2 og 5-3 hvis
hensynet til smittevernet tilsier at
vedtaket blir fattet.»

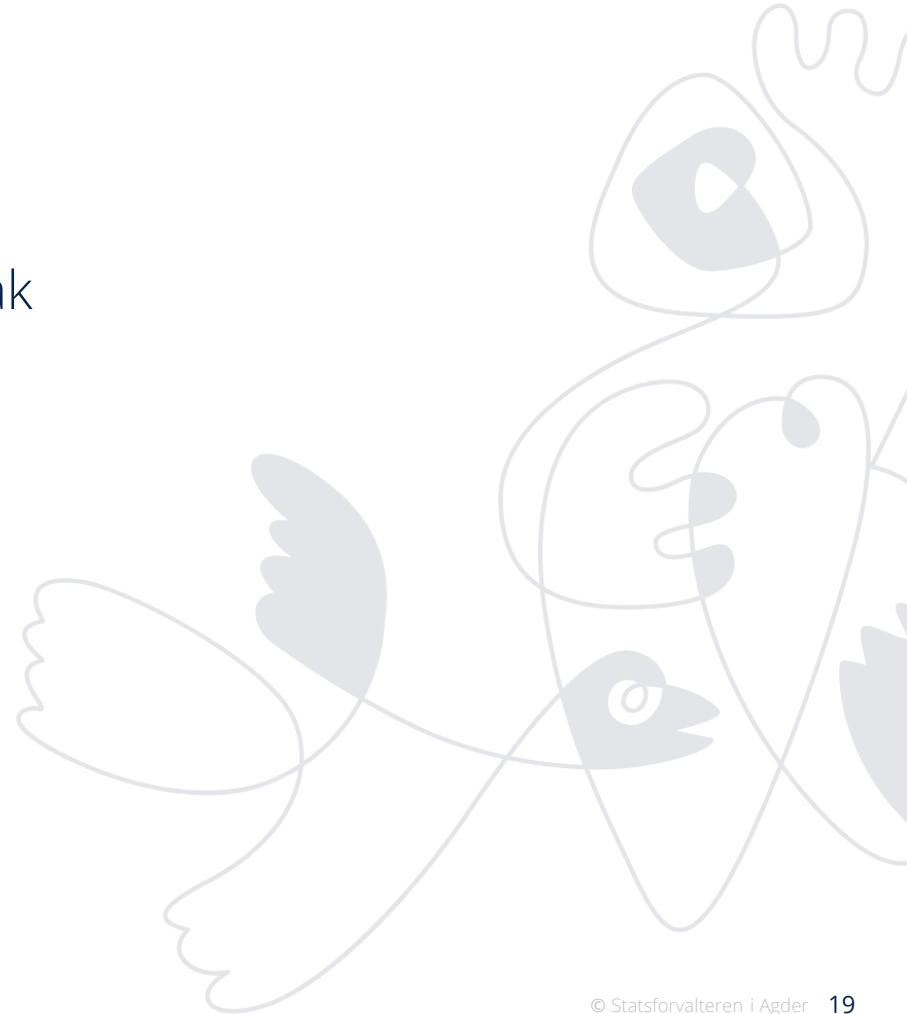

Over til dagens hovedtema 2:

Tema 2:

Forskrifter som gjelder «alle» eller vedtak om stenging av virksomheter.

Kl. 13:20-14:00

Hva er en forskrift (og hva er et enkeltvedtak)

Definisjon av forskrift

Forskrift er et vedtak som gjelder rettigheter eller plikter til et *ubestemt antall eller en ubestemt krets av personer*, jf. Forvaltningsloven § 2

Typisk gjeldende for alle som oppholder seg i en kommune ...

Eks. påbud om bruk av munnbind i Bykle kommune.

Definisjon av enkeltvedtak

Et enkeltvedtak er «*et vedtak som gjelder rettigheter eller plikter til en eller flere bestemte personer*»

Krav til utarbeidelsen av forskrifter i FVL:

§ 37.(utredningsplikt, forhåndsvarsling og uttalelser fra interesserte).

Forvaltningsorganet skal påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes.

Berørte skal gis anledning til å uttale sig før forskriften blir utferdiget

§ 38.(formkrav og kunngjøring)

- uttrykkelig henvisning til hjemmel til å utferdige forskriften
- nevne det forvaltningsorgan som har gitt forskriften
- kunngjøres i Norsk Lovtidend;
- i kunngjøringen betegnes som forskrift.

Lov om vern mot smittsomme sykdommer [smittevernloven] Kap 4

§ 4-1. Møteforbud, stenging av virksomhet, begrensning i kommunikasjon, isolering og smittesanerering

Kommunen må holde seg innenfor disse rammene og den oppramsingen som gjøres her.

Dette er kommunen lovhjemmel for å begrense innbyggernes frihet og rettigheter.

Som vi så i innledningen, så må ikke kommunens tiltak stride mot Grunnloven § 113 eller menneskerettighetene

Grunnloven

- Grunnloven har høyest rang
- Menneskerettighetene er inkorporert i Grunnloven

Formell lov

- Lover (formelle lover vedtatt av Stortinget)
- Smittevernloven

Forskrift

- Forskrifter regulerer rettigheter eller plikter til et ubestemt antall eller en ubestemt krets av personer.
- Fastsatt med hjemmel i lov
- Covid-19-forskriften
- Lokale forskrifter om smittevern

Demonstrasjoner i fjor i Oslo skapte debatt:

På den ene siden hadde vi en begrensning på samling av 50 personer utendørs, jf covid-19-forskriften.

Politiet ville ikke gripe inn mot demonstrantene.

Hans Petter Graver:

<https://rett24.no/articles/demonstrasjoner-og-smittevern>

På den annen side har man menneskerettighetene som gir rett til å samle seg og demonstrere, rett til å vise politiske meninger osv.

Grunnloven § 101, annet ledd:

Alle kan møtes i fredelige forsamlinger og demonstrasjoner.

Klarhetskrav i smittevernloven

Legalitetsprinsippet stiller krav til forankring i lov gitt av Stortinget, og til lovgrunnlagets klarhet. Også forskrifter vil kunne oppfylle legalitetsprinsippet klarhetskrav.

Motsatt: det må ikke være utydelig eller uklart hva man har å forholde seg til!

Overtredelse av kommunale forskrifter er straffbart!

§ 8-1. Straff

*Med unntak av overtredelse av plikter etter § 5-1 (...) straffes forsettlig eller uaktsom overtredelse av loven her eller vedtak gitt med hjemmel i loven med **bot** eller **fengsel inntil 2 år**.*

*Dersom overtredelsen har tap av menneskeliv eller betydelig skade på kropp eller helse som følge, er straffen **bot** eller **fengsel inntil 4 år**.*

Straffes med bot eller fengsel inntil 2 år

Ved tap av menneskeliv: fengsel inntil 4 år

Grunnleggende vilkår i § 1-5

Smitteverntiltak etter loven skal være basert på

- en klar medisinskfaglig begrunnelse
- være nødvendig av hensyn til smittevernet
- fremstå tjenlig etter en helhetsvurdering.

Ved iverksettelse av smitteverntiltak skal det legges vekt på **frivillig medvirkning** fra den eller de tiltaket gjelder.

Tvangstiltak kan ikke brukes når det etter sakens art og forholdene ellers vil være et **uforholdsmessig inngrep**.

Hva er: en klar medisinskfaglig begrunnelse

Smitteverntiltak skal ha en klar medisinskfaglig begrunnelse. **Kravet om medisinskfaglig begrunnelse skal ikke tolkes for strengt.** Det er for eksempel ikke krav til vitenskapelig bevist effekt, men tiltaket må være egnet til å ha en ønsket effekt

Smitteverntiltaket må sees i forhold til både **grad av smittetrussel** og hvor **inngripende tiltaket** er.

Det sentrale i denne situasjonen er at tiltaket skal være relevant for å motvirke spredning av covid-19.

Hva er: nødvendig av hensyn til smittevernet?

Tiltaket må være **egnet til å forebygge** eller hindre smittespredning, men det kreves ikke sikker kunnskap om at tiltaket vil ha effekt

Lokale tiltak som er strengere enn nasjonale tiltak, må derfor være begrunnet i et særlig lokalt behov, for eksempel som følge av stort lokalt smittepress eller mangel på ressurser.

En «løpende vurdering»!

Fremstå tjenlig etter en helhetsvurdering.

Den helsemessige nytten av tiltaket må stå i forhold til tiltakets øvrige samfunnsmessige konsekvenser!

For eksempel

- avveining av hensynet til enkeltpersoners handlefrihet på den ene siden –
- og hensynet til samfunnet/helheten

Interesseavveining

Frivillige tiltak skal prøves/vurderes

Tvang skal ikke være en enkel utvei

Forholdsmessighet:

Vurderingene må blant annet baseres på sykdommens alvorlighet og smittsomhet og om isolering eller smittekarantene er effektive tiltak for å beskytte samfunnet.

Lars Petter Aasheim

